ТІЛБІЛІМІ
(Пән: Қазақ тілі - 9-сынып)

1. Дұрыс жазу нормасын зерттейтін ғылым қалай аталады?
A) Орфоэпиялық норма
B) Графикалық бейне
C) Орфографиялық норма
D) Морфологиялық принцип
E) Фонетика

2. Газеттегі саяси тақырыпқа жазылған мақала публицистикалық стильдің қай түріне жатады?
A) диалог түрі
B) монолог түрі
C) жазбаша түрі
D) ауызша түрі
E) формалық түрі

3. Анод, вакуум, салмақ терминдері қай ғылым саласына тән?
A) математика
B) геометрия
C) химия
D) физика
E) тіл білімі

4. Сұраулы сөйлемді табыңыз
A) Мен жасөспіріммін
B) Сен кеше сабаққа келдің бе
C) Есікті ашшы
D) Менің елім жасасын
E) Рақмет, қызым

5. Демеулік шылаулар арқылы (-ау, -ақ, -ай, ғой, т.б.) жасалатын сөйлем түрін анықтаңыз
A) хабарлы сөйлем
B) сұраулы сөйлем
C) лепті сөйлем
D) аралас сөйлем
E) анықтауыш

6. Сөйлемнің неше түрі бар?
A) екі
B) үш
C) төрт
D) бес
E) алты

7. Аналитикалық жолмен, яғни негізгі түбірлердің бірігіп, тіркесуі, қосарлануы арқылы жасалған сөздерді табыңыз:
A) әнші, бапкер, аспаз
B) сыйақы, қолғап, теміржол
C) жарма, құдаша, ата-ана
D) көгершін, Екібастұз, жолаяқ
E) әткеншек, шашбау, құсмұрын

8. Заттың, құбылыстың атын тура атамай, суреттеп көрсету:
A) перифраз
B) синоним
C) омограф
D) синтагма
E) семантика

9. Берілген сөздер қазақ тіліне қай тілден енген?
Аймақ, Баянауыл, жарлық
A) қытай, жапон
B) араб
C) парсы
D) моңғол
E) орыс

10. Тілде жалпыхалықтық сипат алмаған, белгілі бір жерде, аймақта ғана қолданылатын тілдік ерекшеліктер:
A) кәсіби сөздер
B) жаргон сөздер
C) диалект сөздер
D) кірме сөздер
E) термин сөздер

11. Архаизмдерді тап:
A) отарба, аэроплан, жасақ
B) ғаламтор, багаж, кешен
C) сандық, найза, көже
D) айбалта, уәзір, табалдырық
E) барымта, болыс, күң

12. Сөз тіркесі қандай қатынаста жұмсалады?
A) синтаксистік
B) морфологиялық
C) семантикалық
D) лексикалық
E) фонологиялық

13. Бастауыш пен баяндауыштың жақ жағынан үйлесіп, жіктік жалғауы арқылы байланысқан түрі:

A) қиысу
B) жанасу
C) матасу
D) қабысу
E) меңгеру

14. Қазақ тілінде неше жалғау бар?
A) 2
B) 3
C) 4
D) 5
E) 6

15. Бір немесе бірнеше заттың бір ғана адамға тиесілі екенін білдіретін тәуелдік жалғаулы сөздерді қалай атаймыз?
A) жекеше тәуелдеу
B) оңаша тәуелдеу
C) ортақ тәуелдеу
D) кісілік тәуелдеу
E) бірлік тәуелдеу

16. Сөйлемді оқып, жалғау түрін анықта:
Сен оқушысың.
A) тәуелдік жалғау
B) көптік жалғау
C) септік жалғау
D) жіктік жалғау
E) тәуелді септеу

17. Сөйлем мүшесі бола алмайды:
A) есім сөз
B) атаушы сөз
C) шылау
D) заттанған сын есім
E) үстеу

18. «Арқаны кеңге салу» тұрақты тіркесінің мағынасын тап.
A) асықпау
B) жомарттық таныту
C) еркін тыныс алу
D) менсінбеу
E) жылдам жүру

19. Дыбыстарға еліктеуден туған сөздер қалай аталады?
A) анықтауыш
B) бейнелеуіш
C) толықтауыш

D) дыбыстауыш
E) еліктеуіш

20. Бірде есім сөздердің, бірде етістіктің қызметін атқаратын етістіктің түрі?
A) үстеу
B) көсемше
C) есімше
D) тұйық етістік
E) салт және сабақты етістік

21. Сөйлеу тілі негізінен неден құралады?
A) жазба жұмыстарынан
B) полемикалық жазбадан
C) диалогтан
D) үнсіздіктен
E) мақаладан

22. Күрделі ойға құрылып, әртүрлі тәсілмен жеткізілетін бір кісінің сөзі қалай аталады?
A) монолог
B) диалог
C) полилог
D) жанр
E) сыни мақала

23. Нақтылық, логикалық дәлдік пен мазмұн дәлелділігін қажет ететін стиль:
A) ғылыми
B) ресми
C) ауызша
D) әдеби
E) публицистикалық

24. Кітаптың не шығарманың мазмұнын оқырманға қысқаша баяндау:
A) аннотация
B) рецензия
C) фабула
D) сюжет
E) композиция

25. Алдыңғы сөз ілік септігінде тұрып, екінші сөз тәуелдік жалғауында байланысқан сөз тіркесі:
A) қиысу
B) жанасу
C) матасу
D) қабысу
E) меңгеру

26. Сөздердің жалғаусыз, орын тәртібі арқылы байланысуы:
A) қиысу
B) жанасу
C) матасу
D) қабысу
E) меңгеру

27. Тұрақты эпитеттер тіркесіп, кісі атына айналған қатарды көрсетіңіз:
A) Айша бибі, Томирис
B) Қыз Жібек, Қамар сұлу
C) Ерболат, Айболат
D) Қабанбай, Бөгенбай
E) Атасының баласы Азамат

28. Орфографияға сай жазылған қатарды табыңыз:
A) ақбоз, бөрібасар
B) құсжолы, жетіқарақшы
C) Жер шары, Нан
D) Зеңгібаба, Ойсылқара
E) Алатау, Кеңқияқ

29. Дұрыс жазылған жоғары дәрежелі қызмет, құрметті атақты тап:
A) Халық Қаhарманы
B) кеңес одағының Батыры
C) Панфиловшылар саябағы
D) Қызыл Алаң
E) Ел серісі

30. Орыс тілі арқылы енген географиялық атауларды көрсетіңіз:
A) Алатау, Қаратау
B) Улан-Батыр, Қостанай
C) Лос-Анжелос, Уолл-стрит
D) Рио-де-Жанейро, Куала-Лумпур
E) Ньюрк, Алматы

31. Интонацияның негізгі құрамдас бөлігі
A) кідіріс
B) ән
C) мазмұн
D) пішін
E) дауыс

32. Көркем мәтінді бейнелеу қызметін атқаратын:
A) би
B) интонация
C) әуезділік
D) еліктеуіш сөздер

E) фонетикалық бірліктер

33. Қарқын…
A) сөйлеу ағымында болатын үзіліс
B) сөйлеу тілінің басын қосады
C) ойды хабарлы, лепті қылып жеткізеді
D) сөйлеу тілінің ағысын реттейді
E) сөйлеу ағымын дыбыстап айту нәтижесінде түрленеді

34. -ар, -ер, -р жұрнағымен жасалатын шақ?
A) осы шақ
B) болжалды келер шақ
C) мақсатты келер шақ
D) ауыспалы келер шақ
E) ауыспалы осы шақ

35. Қандай рай түрі қолданылған?
Ертерек келсем, уақыт ұтамын.
A) шартты рай
B) қалау рай
C) бұйрық рай
D) болжалды рай
E) сенімділік райы

36. Шарттық қатынасты білдіретін жалғаулықтарды тап:
A) -мен, -бен, -пен
B) кейде, бірде, біресе
C) не, немесе, яки
D) -са, -се
E) егер, егер де

37. Жалғау буын үндестігіне бағынбай жалғанатын септік түрі?
A) жатыс
B) көмектес
C) атау
D) ілік
E) шығыс

38. Бірде жалғаулық, бірде демеулік қызметін атқаратын шылауды атаңыз:
A) да, де, та, те
B) және, мен, бен
C) ма, ме, ба, бе, па, пе
D) үшін, сайын
E) және, да, таман

39. Жіктік жалғауы етістікке жалғанғанда, қандай мағынада жұмсалады?
A) көпке ортақ екенін

B) белгілі адамға тәуелділігін
C) іс-әрекеттің қай шақта өтетінін
D) іс-әрекеттің өткен шаққа тиесілі болуын
E) жеке адамға тән екендігін

40. Түсіндірмелі мәнде келген сөйлемдердің аражігіне қойылатын тыныс белгіні көрсетіңіз:
A) қос нүкте
B) нүкте
C) үтір
D) леп белгісі
E) көп нүкте

41. Тіл қолданысына қарай стиль қандай топтарға ажыратылады?
A) ауызша және жазбаша
B) сөйлеу және кітаби-жазба
C) кітаби және жазбаша
D) монологтық және ауызша
E) ауызша және сөйлеу

42. Орфографиялық нормада неше принцип бар?
A) 2
B) 5
C) 1
D) 3
E) 4

43. Қоғамдық, саяси өмірдегі маңызды мәселелерді талқылау мақсатында қолданылатын тілдік бірліктердің қолданысын қарастыратын стиль түрі:
A) ғылыми
B) ресми
C) публицистикалық
D) ауызша
E) кітаби

44. Ресми-іскерлік стильге тән қатар:
A) өтініш, құжат, жеделхат
B) ғылыми мақала, сыни мақала
C) эссе, проза
D) хат, поэзия
E) жанрлық проза, роман

45. Сөздік құрамның ең тұрақты бөлігі, ондағы сөздердің негізгі ұйытқысы:
A) сөздік құрам
B) сөздік қор
C) диалектілер
D) ауызекі сөйлеу тілі

E) тарихи даму қоры

46. Бау-бақшаға, егін шаруашылығына қатысты кәсіби сөздерді көрсетіңіз:
A) жылым, сүзек
B) қарық, күләбі
C) атыз, азна
D) көсек, қозапая
E) қауашақ, қаяз

47. Личкаға кіру, универ сөздері қай қатарға тән?
A) сленг емес сөздер
B) жаргон сөздер
C) кәсіби сөздер
D) заманауи сөздер
E) диалект сөздер

48. Диалет сөздерді көрсетіңіз
A) шырпы, күкірт, пиала
B) кесе, сіріңке
C) оттық, ши, шалбар
D) ата, апа, кесе
E) табақ, сіріңке

49. Көнерген сөздер неше топқа бөлінеді?
A) 3
B) 5
C) 1
D) 2
E) 4

50. Сөйлем мүшелерінің құрамына қарай дұрыс бөлінуін көрсет
A) дара, негізгі
B) негізгі, үйірлі
C) күрделі, бастауыш
D) күрделі, үйірлі
E) үйірлі, көпқұрамды

51. Бастауышы сын есімнен болған сөйлемді табыңыз:
A) Өмірдің алды – үміт.
B) Ойхой дүние – серуен.
C) Түзу – қисықпен жараспас.
D) Мәкенді күндіз Әйгерім өз қасына алады.
E) Отыз – алтыға бөлінеді.

52. Сөйлемнің баяндауышы қай сөз табынан?
Қорыққан ит қаңқ ете қалды.
A) етістіктен

B) зат есімнен
C) есімдіктен
D) сын есім мен етістіктен
E) еліктеу сөз бен көмекші етістіктен

53. Толықтауыштың байланысу түрі қандай?
A) қиысу
B) жанасу
C) меңгеру
D) матасу
E) интонация арқылы

54. Анықтауышы бар сөйлемді тап.
A) Ол кеше апасымен бірге қалаға кетті.
B) Үйге Айман мен Шолпан құрбылар ерте келіпті.
C) Қызылбалақтың машығына бойы үйреніпті.
D) Білекті бірді жығар.
E) Дүние шіркін, өтіп барасың-ау…

55. Сөйлем соңына қойылмайтын тыныс белгіні көрсетіңіз:
A) леп белгісі
B) дефис
C) нүкте
D) сұрақ белгісі
E) көп нүкте

56. Тұйық етістіктің септелуіне қай нұсқа жатады?
A) келуім, келуін, келуі
B) келулеріміз, баруларың, келулері
C) жүрекке, күрекке, сабаққа
D) сөйлеуге, айтуынан
E) баруымыз, жүрген

57. Көсемшеге тән жұрнақтардың қатарына қайсысы жатады?
A) -ған, -ген, -қан, -кен
B) -ар, -ер, -р, -с
C) -ғалы, -гелі, -қалы, -келі
D) -а, -е, -ер, -ар, -с
E) -атын, -етін, -йтын, -йтін

58. Нақ және ауыспалы болып бөлінетін шақ түрі?
A) осы шақ
B) келер шақ
C) өткен шақ
D) болжалды шақ
E) мақсатты шақ

59. «Алсаңыз игі еді», «барсаңыз игі еді» деген сөздер қай райға тиесілі?
A) бұйрық
B) болжалды
C) мақсат
D) қалау
E) ашық

60. Сиырға айтылатын шақыру одағайын атаңыз:
A) құрау-құрау
B) әукім-әукім
C) шөк-шөк
D) кә-кә
E) беу-беу